

ظهور امام مهدی

کلیدواژه: ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف.
پرسش: آیه ۵۵ سوره نور: «وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَ لِيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلِيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ» چگونه بر ظهور موعود جهانی دلالت می‌کند؟
پاسخ: برای رسیدن به پاسخ این پرسش نخست ترجمه [آیه](#) شریفه، سپس بیان دیدگاه‌های مفسران به صورت خلاصه ضروری به نظر می‌رسد.

فهرست مندرجات

- ۱ - ترجمه آیه مذکور
- ۲ - مزده خداوند به افراد باایمان و صالح
 - ۲.۱ - اول
 - ۲.۲ - دوم
 - ۲.۳ - سوم
 - ۲.۳.۱ - نتیجه
- ۳ - وعده داده شدگان
 - ۳.۱ - ۱. صحابه پیامبر
 - ۳.۲ - ۲. خلفای سه‌گانه نخستین
 - ۳.۳ - ۳. خلفای چهارگانه نخستین
 - ۳.۴ - ۴. تمام مسلمانان
 - ۳.۴.۱ - دیدگاه برخی افراد
 - ۳.۴.۵ - حکومت حضرت مهدی
 - ۴ - علل پذیرش دیدگاه پنجم
 - ۴.۱ - اولاً
 - ۴.۲ - ثانیاً
 - ۴.۲.۱ - دیدگاه طبرسی
 - ۴.۲.۲ - دیدگاه دیگر
 - ۵ - نتیجه بحث
 - ۶ - بانویس
 - ۷ - منبع

ترجمه آیه مذکور

اما ترجمه کامل آیه شریفه: «خداوند به کسانی از شما (مسلمانان) که [ایمان](#) آورده و کارهای شایسته کرده‌اند وعده داده است که قطعاً آنها را در روی زمین جانشین (خود) کند و (حکومت بخشد) همان‌گونه که کسانی را که پیش از آنها بودند، جانشین ساخت، و حتماً آن دینی را که برای آنها پسندیده است (دین اسلام) برای آنها مستقر و استوار سازد، و بی‌تردید حال آنها را پس از بیم و [ترس](#) به امن و ایمنی تبدیل نماید به طوری که تنها مرا بهرستند و چیزی را شریک من قرار ندهند. و هرکس پس از این (نعمت بزرگ) کفران ورزد، چنین کسانی به حقیقت نافرمانند.»
^[۱] نور (۲۴)، آیه ۵۵.

مزده خداوند به افراد باایمان و صالح

از مجموع آیه چنین برمی‌آید که [خداوند](#) به گروهی از مسلمانان که دارای دو صفت «ایمان» و «عمل صالح» هستند، سه نوبد داده است:

← دوم

نشر آیین [حق](#) به‌طور اساسی و ریشه‌دار در همه جا.

← سوم

از میان رفتن تمام اسباب خوف، ترس، وحشت و ناامنی.

← نتیجه

نتیجه این امور آن خواهد شد که با نهایت [آزادی](#) خدا را بپرستند و فرمان‌های او را گردن نهند و هیچ شریک و شبیهی برای او قائل نشوند و [توحید](#) خالص را در همه جا بگسترانند.
[\[۱\]](#) مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۱۴، ص ۵۳۱، دارالکتب الإسلامیة، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۴ش.

وعده داده‌شدگان

در این‌که منظور از این عده که خداوند حکومت بر روی زمین را به آنان وعده داده است، چه کسانی هستند؟ بین مفسران اختلاف نظر وجود دارد و نظریات متعددی بیان شده است:

← ۱. صحابه پیامبر

بعضی آن را مخصوص [صحابه](#) پیامبر اسلام - صلی‌الله‌علیه‌وآله - دانسته‌اند که با پیروزی اسلام در عصر [پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله](#) صاحب حکومت در زمین شدند.

- [\[۲\]](#) طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۷، ص ۲۴۰، ناصر خسرو، تهران، چاپ سوم، ۱۳۷۲ش.
[\[۳\]](#) طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۷، ص ۲۶۵.
[\[۴\]](#) طباطبایی، سید مجد حسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۱۵، ص ۱۵۴، دفتر انتشارات اسلامی، قم، چاپ پنجم، ۱۴۱۷ ق.
[\[۵\]](#) مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۱۴، ص ۵۳۱، دارالکتب الإسلامیة، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۴ش.

← ۲. خلفای سه‌گانه نخستین

بعضی دیگر اشاره به حکومت خلفای سه‌گانه نخستین می‌دانند.

- [\[۶\]](#) فخرالدین رازی، ابوعبدالله مجد بن عمر، مفاتیح الغیب، ج ۲۴، ص ۴۱۳، دار احیاء التراث العربی، بیروت، چاپ سوم، ۱۴۲۰ق.

← ۳. خلفای چهارگانه نخستین

بعضی دیگر حکومت خلفای چهارگانه نخستین را مصداق آن بیان می‌کنند.

- [\[۷\]](#) حصاص، احمد بن علی، احکام القرآن، تحقیق: قمحاوی، مجد صادق، ج ۵، ص ۱۹۱، دار احیاء التراث العربی، بیروت، ۱۴۰۵ق.

← ۴. تمام مسلمانان

بعضی مفهوم آن را چنان وسیع دانسته‌اند که این وعده را شامل تمام مسلمانانی که دارای این صفات‌اند، می‌دانند.

- [\[۸\]](#) طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۷، ص ۲۴۰، ناصر خسرو، تهران، چاپ سوم، ۱۳۷۲ش.
[\[۹\]](#) طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۷، ص ۲۶۵.
[\[۱۰\]](#) طباطبایی، سید مجد حسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۱۵، ص ۱۵۴، دفتر انتشارات اسلامی، قم، چاپ پنجم، ۱۴۱۷ ق.
[\[۱۱\]](#) مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۱۴، ص ۵۳۱، دارالکتب الإسلامیة، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۴ش.

← دیدگاه برخی افراد

برخی در تأیید و توضیح این نظریه می‌گویند: «بدون شک این آیه شامل مسلمانان نخستین می‌شود و بدون شک حکومت مهدی -

عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف - که طبق عقیده عموم مسلمانان اعم از [شیعه](#) و اهل تسنن سراسر روی زمین را پر از [عدل](#) و داد می‌کند، بعد از آن‌که [ظلم](#) و جور همه جا را گرفته باشد، مصداق کامل این آیه است؛ ولی با این حال مانع از عمومیت و گستردگی مفهوم آیه نخواهد بود».

[۱۲۱] [مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۱۴، ص ۵۲۱، دارالکتب الإسلامیة، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۴ش.](#)

← ۵. حکومت حضرت مهدی

گروهی آن را اشاره به حکومت [حضرت مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف](#) می‌دانند که شرق و غرب [جهان](#) در زیر لوای حکومتش قرار می‌گیرد، و آیین حق در همه جا نفوذ می‌کند و ناامنی و خوف و [جنگ](#) از صفحه زمین برچیده می‌شود، و عبادت خالی از [شرک](#) برای جهانیان تحقق می‌یابد.

[۱۲۲] [مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۱۴، ص ۵۲۱، دارالکتب الإسلامیة، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۴ش.](#)

علل پذیرش دیدگاه پنجم

در میان این نظریات به نظر می‌رسد نظریه پنجم (اشاره به حکومت حضرت مهدی) از قوت بیشتری برخوردار است.

[۱۵۱] [طیب، سید عبدالحسین، اطیب البیان فی تفسیر القرآن، ج ۹، ص ۵۵۶، انتشارات اسلام، تهران، چاپ دوم، ۱۳۷۸ش.](#)

[۱۶۱] [طباطبایی، سید محمد حسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۱۵، ص ۱۵۵ و ۱۵۶، دفتر انتشارات اسلامی، قم، چاپ پنجم، ۱۴۱۷ ق؛ این نظریه از سوی مفسران بزرگی؛ مانند علامه طباطبایی و سید عبد الحسین طیب و... تأیید و تقویت شده است.](#)

← اولاً

قرائنی در آیه وجود دارد که با حکومت آن حضرت سازگارتر است؛ مانند:

- ا. جاننشینی و حکومت بر زمین: «لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ».
- ب. استقرار و استواری [دین](#) مورد پسند خدا: «لَيَمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ».
- ج. تبدیل بیم و ترس به امن و ایمنی: «وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا».
- ه. پرستش فقط خدای یگانه و [شریک](#) قرار ندادن چیزی برای او: «بِعِبَادَتُنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا».

روشن است این مفاهیم به صورت مطلق و کامل فقط در حکومت [امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف](#) محقق می‌شود؛ اما در مواردی که بیان شده است به صورت جزئی و ناقص تحقق یافته است؛ از این رو تطبیق آیه شریفه بر حکومت امام مهدی - عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف - با قرائن موجود در آیه هماهنگ‌تر است.

[۱۷۱] [طباطبایی، سید محمد حسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۱۵، ص ۱۵۵ و ۱۵۶، دفتر انتشارات اسلامی، قم، چاپ پنجم، ۱۴۱۷ ق.](#)

← ثانیاً

در [روایات](#) متعدد از [اهل بیت علیهم‌السلام](#)، آیه شریفه بر حکومت امام مهدی - عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف - تطبیق و [تفسیر](#) شده است؛ اینک به برخی از آنها اشاره می‌کنیم:

← دیدگاه طبرسی

طبرسی در تفسیر این آیه می‌گوید: آنچه که از اهل بیت در تفسیر این آیه [روایت](#) شده این است که این آیه در شأن مهدی از آل [مجد](#) [عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف](#) نازل شده است.

← دیدگاه دیگر

وی هم‌چنین از تفسیر [عیاشی](#) نقل می‌کند که [امام سجاد علیه‌السلام](#) پس از [قرائت](#) این آیه فرمود: این عده (که خداوند به آنان وعده داده) شیعیان ما هستند که خداوند به وسیله مردی از ما که مهدی این امت است، آن را به انجام می‌رساند و همو کسی است که [رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله](#) درباره او فرمود: اگر از عمر [دنیا](#) فقط یک روز مانده باشد، خداوند آن [روز](#) را آن قدر طولانی می‌کند تا مردی از عترتم که [اسم](#) او اسم من است بیاید و زمین را پر از عدل و داد کند؛ همان‌گونه که از [ظلم](#) و ستم پر شده است.

[۱۸۱] [طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۷، ص ۲۴۰، ناصر خسرو، تهران، چاپ سوم، ۱۳۷۲ش.](#)

[۱۹۱] [طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۷، ص ۲۶۵.](#)

[۲۰۱] [قمی، علی بن ابراهیم، تفسیر القمی، محقق و مصحح: موسوی جزائری، سید طیب، ج ۱، ص ۱۴، دارالکتاب، قم، چاپ سوم، ۱۴۰۴ ق.](#)

نتیجه بحث

بنابراین با توجه به دلایل یادشده می‌توان از این آیه وعده به ظهور موعود جهانی حضرت مهدی - عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف - را دریافت و استنباط کرد.

پانویس

۱. ↑ نور (۲۴)، آیه ۵۵.
۲. ↑ مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۱۴، ص ۵۲۱، دارالکتب الإسلامیة، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۴ش.
۳. ↑ طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۷، ص ۲۴۰، ناصر خسرو، تهران، چاپ سوم، ۱۳۷۲ش.
۴. ↑ طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۷، ص ۲۶۵.
۵. ↑ طباطبایی، سید مجد حسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۱۵، ص ۱۵۴، دفتر انتشارات اسلامی، قم، چاپ پنجم، ۱۴۱۷ ق.
۶. ↑ مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۱۴، ص ۵۲۱، دارالکتب الإسلامیة، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۴ش.
۷. ↑ فخرالدین رازی، ابوعبدالله مجد بن عمر، مفاتیح الغیب، ج ۲۴، ص ۴۱۳، دار احیاء التراث العربی، بیروت، چاپ سوم، ۱۴۲۰ق.
۸. ↑ حصاص، احمد بن علی، احکام القرآن، تحقیق: قمحاوی، مجد صادق، ج ۵، ص ۱۹۱، دار احیاء التراث العربی، بیروت، ۱۴۰۵ق.
۹. ↑ طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۷، ص ۲۴۰، ناصر خسرو، تهران، چاپ سوم، ۱۳۷۲ش.
۱۰. ↑ طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۷، ص ۲۶۵.
۱۱. ↑ طباطبایی، سید مجد حسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۱۵، ص ۱۵۴، دفتر انتشارات اسلامی، قم، چاپ پنجم، ۱۴۱۷ ق.
۱۲. ↑ مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۱۴، ص ۵۲۱، دارالکتب الإسلامیة، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۴ش.
۱۳. ↑ مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۱۴، ص ۵۲۱، دارالکتب الإسلامیة، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۴ش.
۱۴. ↑ مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۱۴، ص ۵۲۱، دارالکتب الإسلامیة، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۴ش.
۱۵. ↑ طیب، سید عبدالحسین، اطبیب البیان فی تفسیر القرآن، ج ۹، ص ۵۵۶، انتشارات اسلام، تهران، چاپ دوم، ۱۳۷۸ش.
۱۶. ↑ طباطبایی، سید مجد حسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۱۵، ص ۱۵۵ و ۱۵۶، دفتر انتشارات اسلامی، قم، چاپ پنجم، ۱۴۱۷ ق؛ این نظریه از سوی مفسران بزرگی؛ مانند علامه طباطبایی و سید عبدالحسین طیب و... تأیید و تقویت شده است.
۱۷. ↑ طباطبایی، سید مجد حسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۱۵، ص ۱۵۵ و ۱۵۶، دفتر انتشارات اسلامی، قم، چاپ پنجم، ۱۴۱۷ ق.
۱۸. ↑ طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۷، ص ۲۴۰، ناصر خسرو، تهران، چاپ سوم، ۱۳۷۲ش.
۱۹. ↑ طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۷، ص ۲۶۵.
۲۰. ↑ قمی، علی بن ابراهیم، تفسیر القمی، محقق و مصحح: موسوی جزائری، سید طیب، ج ۱، ص ۱۴، دارالکتاب، قم، چاپ سوم، ۱۴۰۴ق.

منبع

بانگاه اسلام کوئنت.

رده‌های این صفحه : ظهور | مهدویت